

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

Sectio I. Quid Deus sit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

sa, & cum obligatione illam inuestigandi; quæ cogitatio non itatim occurrere solet homini, tunc primum rationis usum exercenti, sine ulla parentum disciplina, & maiorum traditione; & multò minùs homini rudis atque hebetis ingenij; & quamuis hæc probabilis sit, probabilius tamè defendi potest opposita, ut neque in paucis, neque ad tempus perfecta ratione utentibus dabilis sit inuincibilis ignorantia de Deo, ut fusè probo in 3. tomo; & ex posterioris partis probatione colligitur.

Paulus.

18. Posterior autem pars constat ex communi consensu Patrum: qui propterea dicunt, notitiam de Deo esse omnibus naturaliter insitam; & colligitur ex Paulo suprà cit. ad Rom. 1. à quo absolute & simpliciter dicuntur *inexcusabiles*, qui Creatoris sui notitia carent, cum eam facile possint ex creaturis comparare. Fundamentum huius est: quia notitia de Deo saltem confusa & imper-

fecta, est adeò facilis & obuia cuiilibet, ut vix possit quis ad longum tempus excusari: *Cæli enim ipsi enarrant gloriam Dei.* Vnde Tullius 2. de natura Deor. *Quid tam apertum, inquit, esse potest, tamque perspicuum, cum Cælum suspeximus, Cælestiaque contemplati sumus, quam esse aliquod Numen præstantissima mentis, quo hæc regantur?* Cuius argumentum est; quia nulla est natio tam barbara, quæ aliquam notitiam Dei, cultu aliquo non profiteatur, etiam si erret in notitia veri Dei. Hoc ipsum confirmat supernaturalis providentia Dei, quæ non finit longo tempore homines ignorantia sui Conditoris laborare, sed eos subinde instruit, vel per externam disciplinam Maiorum, vel per internas illustrationes, cum talis notitia sit simpliciter necessaria; est enim notitia ultimi Finis, sine quo nequit creatura rationalis de se ipsa perfecte disponere.

Tullius.

DISPUTATIO III.

De Essentia Dei eiusque attributis.

SECTIO PRIMA.

Quid DEVS sit?

Augustinus

RDVA res quæritur, ipsi soli nota, cuius explicatio quæritur. Est enim Deus, teste Scriptura, *immensa lux*, ad quam nemini patet accessus, nisi per ipsius lucis aliquam reuerberationem. Vnde monet August. libr. de moribus Ecclesiæ c. 7. ut Diuina contemplari ad opacitatem autoritatis, umbrasque creaturarum, librorumque voces, veluti ad signa temperatiora veritatis confugiamus: ne, si Diuina in se contemplari velimus, nimia luce veritatis reuerberati, ad tenebrarum nostrarum familiaritatem cum fatigatione potiùs, quàm cum delectatione conuertamur. Ergo partim Fidei reuelato lumine, partim innato ratiocinatione intellectus tantæ rei explicationem aggrediamur. Et quidem Auctore Augustino libro de cognitione veræ vitæ c. 7. nec non S. Thom. p. p. q. 3. art. 5. & 1. contra gentes c. 25. & q. 7. de potentia art. 3. perfecta definitione Deum comprehendere est impossibile: Nam quæ definiuntur, certis perfectionum cancellis concluduntur, ultra quas res ipsæ definitæ non protenduntur: Deus autem, cum in suo esse nullo concludatur perfectionis termino, definiri haud quam potest, aliqua tamen descriptione po-

S. Thomas.

test. Duplex autem est via indagandi Dei naturam, altera à posteriori per effectus; altera à priori per rationem aliquam à posteriori priùs demonstratam. his positis.

2. DICO I. A posteriori & per effectus euidenter concluditur natura Diuina infinite perfecta, & totius potentialitatis expers. est S. Tho. p. p. q. 4. a. 2. Scoti in 1. Dist. 2. qu. 2. §. *Ostenso proposito*, Durandi Dist. 43. q. 1. Heruæi quest. 1. Capreoli q. 1. art. 1. concl. 4. Rich. art. 1. qu. 2. Argent. art. 3. Ariminenfis qu. 3. a. 2. & 3. ad 3. & aliorum contra Rubionem q. 1. art. 2.

3. Prob. Conclusio 1. Auctoritate Arist. qui 8. Physic. c. ult. & 12. Metaphys. t. 41. infinitatem primi motoris probauit ex perpetuo motu Cælorum: & 12. Met. t. 51. affirmat, intellectionem Dei esse ipsammet substantiam Dei: ergo agnoscit illum, ut actum purum & immunem ab omni potentialitate. Prior pars probatur duplici medio. Primò ex effectibus possibilibus perfectioribus, & perfectioribus in infinitum, hoc pacto: Omnis perfectio, quæ est in effectu, necesse est, ut præexistat in causa, aut formaliter, si est vniuoca; aut eminenter, si est æquiuoca. Atqui producibiles sunt effectus perfectiores, & perfectiores in infinitum: ergo necesse est, ut infinita perfectio præexistat in prima causa. Maior patet: nam quando causa est prin-

S. Thomas.
Scotus.
Durandus.
Capreolus.
Heruæus.
Richardus.
Ariminenf.
Rubio.
Aristoteles.

cipa-

cipalis, qualis est Deus, nequit perfectionem effectus continere modo imperfectiori. Consequentia prob. nam bene arguitur ex infinitate syncategorematica effectuum infinitas categorematica causæ; quia cum virtus causæ sit tota simul actus, non poterit esse infinita syncategorematicè, de cuius ratione est, ut partim sit in actu, partim in potentia: aut igitur talis virtus erit actus finita, aut infinita: finita esse nequit; alioqui assignari posset terminus, quo perfectiorem producere non posset, contra suppositum: ergo necessariò erit infinita. Maiorem ostendo: quoniam in effectibus possibilibus nullus assignari potest, quo producto perfectior produci non posset: ergo nullus est terminus assignabilis in effectibus perfectioribus, & perfectioribus producendis. Antecedens probo: quia nulla afferri potest implicantiæ, cur quolibet producto perfectior produci non possit.

4. II. Prob. Ex cognitione, qua Deus necessariò cognoscit infinitos effectus perfectiores & perfectiores, quos posset ipse producere, hoc modo. Omne agens intellectuale agit cognoscendo effectus, quos ipsum liberè producit. Sed Deus potest liberè producere effectus syncategorematicè infinitos: ergo cognoscit illos, non successivè, ergo simul: nequit autem cognoscere illos cognitione finita; ergo infinita. Atqui cognitio infinita supponit potentiam, atque adeò essentiam infinitam: igitur ex cognitione omnium effectuum producibilium arguitur infinitas Divinæ essentiae. Maior primi syllogismi patet: quoniam agens intellectuale non potest liberè producere effectum, nisi præcognoscat illum; cum non possit liberè producere, nisi volendo id, quod producit; atque adeò præcognoscendo, quod vult producere; cum nihil possit esse volitum, quin præcognitum. Minor constat ex dictis. Prior consequentia probatur: quia, si successivè, & non simul Deus cognosceret illos, mutaretur Deus, ac proinde non esset expers potentialitatis contra id, quod mox sumus ostensuri. Minor secundi syllogismi probatur: quia ut infra probabimus, nequeunt expressè & distinctè cognosci infiniti effectus, nisi cognitione infinita: quia, cum cognitio substituatur loco obiecti, quod in ipsa actu cognoscitur, tantam perfectionem debet continere in esse intentionali, quantum continet ipsum obiectum in esse reali. Atqui infiniti effectus perfectiores & perfectiores continent infinitam perfectionem in esse reali: ergo & eorum distincta atque expressa cognitio, qualis est Divina, continebit infinitam perfectionem in esse intentionali atque expressivo. Minor tertij syllogismi elucet: quia cognitio, potentia, & essentia, mutuò sibi proportionantur: quia cum cognitio sit actus potentiae; potentia verò proprietas essentiae; non potest cognitio esse infinita, potentia verò & essentia finita: alioqui actus excederet potentiam, & essentiam, cuius est actus, quod implicat.

5. Posterior pars conclusionis prob. ex a-

ctione creativa sic: Actio creativa de necessitate arguit actum purum in creante: sed Deus exercet actionem creativam erga plurimos effectus creatos: ergo ex actione creativa concluditur in Deo immunitas ab omni potentialitate. Consequentia patet: Minor constat ex actione, quæ Deus producit & conservat animas racionales, & materiam primam, quæ cum sit independens à subiecto sustentationis, non potest esse educatio; erit igitur creatio, cum inter educationem & creationem non sit assignabile medium: quemadmodum nec inter dependens à subiecto, & independens à subiecto. Maior, in qua tantum est difficultas, probatur: quia nequit agens habere actionem transeuntem perfectiorem immanente: Haberet autem Deus actionem transeuntem perfectiorem immanente, si ipsius actio immanens non esset identificata cum propria substantia ipsius. Porro agens, quod habet actionem immanentem identificatam cum propria substantia est actus purus, atque adeo potentialitatis expers. Maior probatur, tum quia per actionem immanentem agens perficit seipsum, per transeuntem verò aliud à seipso: nequit autem agens perficere aliud à seipso perfectius quam seipsum; quia se ipsum perficit primariò, aliud verò à seipso, secundariò. Tum quia omnis perfectio, quæ est in effectu, necessariò præsupponi debet in causa; ergo, cum actio immanens sit proxima causa transeuntis, nequit vlla perfectio, aut independentia esse in actione transeunte, quæ non præsupponatur in immanente tanquam in proxima causa. Minorem assumptam ostendo: Nam creatio est actio independens à subiecto inhesionis; quia cum fiat ex nihilo, nullum prærequirit subiectum, cui inhaereat; sed solum terminum, cum quo realiter identificetur. Si autem Deus non haberet actionem immanentem identificatam cum propria substantia, haberet illam dependentem à subiecto inhesionis, ac proinde imperfectiorem transeunte. Minor constat: quia, si talis actio non esset identificata cum substantia Dei, necessariò esset accidentalis, atque adeò dependens ab ipsa substantia Dei, tanquam à subiecto inhesionis: non enim posset terminari ad aliquam substantiam intra ipsum Deum, distinctam à natura ipsius Dei; quia, cum terminus talis actionis deberet esse aut species expressa, qua Deus cognosceret se ipsum, & creaturas, aut amor, quo se ipsum & creaturas diligeret; & nulla natura intellectualis intelligere, aut diligere possit per substantiam à se distinctam, sed vel per suammet substantiam, vel per qualitatem accidentalem; non posset talis actio, si non identificaretur cum natura Divina, terminari ad substantiam, sed ad accidens: atque adeò necessariò foret inhesionis subiecti. Minor subsumpta declaratur: quoniam substantia, quæ non admittit actiones immanentes distinctas, non habet potentiam passivam, quæ primariò est ad actiones immanentes. Vnde, si Deus non habet potentiam passivam ad proprias a-

ctiones

ctiones immanentes, multò certius atque evidentiùs eam non habet ad quamcunque aliam actionem ab extrinseco agente recipiendam: cum evidens sit, nullam perfectionem Deum recipere posse à creaturis. Porro substantia, quæ nullam habet admistam potentiam passivam, est purus actus: quia purus actus est, qui excludit omnem potentialitatem, quæ in sola potentia passiva reperitur.

6. *Obijciat* primò: possunt effectus infiniti inferioris ordinis produci à virtute finita Ordinis altioris: ergo ex effectibus infinitis producibilibus non concluditur virtus infinita, sed solum altioris ordinis. Respondetur. Nego antecedens, quando effectus producibiles infiniti continentur in causa secundum eandem rationem formalem, cuiusmodi sunt substantiæ intellectuales perfectiores & perfectiores in infinitum. Etenim perfectio vitæ intellectualis formaliter continetur in Deo, atque adeò ex substantiis intellectualibus perfectioribus & perfectioribus in infinitum, rectè concluditur infinita perfectio vitæ intelligentis in Deo. Cuius ratio est: quia quando perfectio effectus continetur formaliter in causa, non potest infinita perfectio communicabilis effectui, contineri in causa secundum virtutem finitam: quia tunc virtus finita causæ continere potest perfectionem infinitam effectus, quando virtus causæ continet eminenter perfectionem effectus: Nam quando perfectio effectus continetur formaliter in causa, productio effectus fit per communicationem graduum perfectionum eiusdem rationis: ac proinde, si tales gradus communicabiles sunt infiniti, præsupponi debent etiam infiniti in causa secundum eandem rationem formalem; cum nequeant præsupponi in aliqua virtute finita eminentiore: ut si infiniti gradus lucis producibiles essent à luce, necessarîo in luce supponerentur infiniti gradus virtutis.

7. *Obijciat* secundò: Potest Beatus cognitione finitâ expressè & distinctè cognoscere Deum infinitum: ergo posset Deus cognitione finitâ distinctè cognoscere effectus producibiles infinitos. Resp. nego consequentiam, ratio discriminis est: quia Beatus non cognoscit Deum per speciem expressam, sed per puram tendentiam vitalem ad obiectum: at Deus cognoscit effectus producibiles per speciem expressam, & non per puram tendentiam vitalem ad illos. Potest autem pura tendentia vitalis ad obiectum infinitum esse finita; non autem species expressa distinctè representans obiecta infinita. Maior patet: quia species expressa substituitur vice obiecti; ergo quando obiectum est per se intelligibile, & intimè præsens potentia, qualis est Deus respectu intellectus Beatorum, non est necessaria species expressa, in qua proximè videatur obiectum: sed poterit tunc obiectum videri in se ipso existens, per solam vitalem tendentiam ad illud. Minor assumpta probatur: quia, quando obiectum est absens, non potest cognosci per puram tendentiam, quia

hæc supponit obiectum præsens potentia, quæ possit illud cognoscere in se ipso: ergo quando est absens, debet exprimi intra ipsam potentiam in esse intentionali & representativo. Unde si obiectum exprimendum est infinitum, expressio ipsa debet esse infinita: quia esse intentionale debet proportionari esse reali. Cum igitur effectus producibiles à prima causa sint infiniti, nec actu præsentibus omnes, ut simul distinctè cognoscantur omnes, debent exprimi intra ipsam potentiam cognoscitivam, per speciem expressam quæ in esse intentionali contineat omnes perfectiones reales obiectorum. Minor subsumpta constat: quia cum puratendentia vitalis non debeat exprimere obiectum in esse intentionali, sed tantum ducere potentiam ad obiectum in se ipso cognoscendum, etiamsi obiectum sit infinitum, non necessarîo ipsa erit infinita. Contrà verò, quia species expressa debet exprimere obiectum in esse intentionali, & subire vicem obiecti realis absentis, si obiectum exprimendum est infinitum, ipsa quoque species expressa erit infinita; quia debet in esse intentionali proportionari esse reali obiecti, alioquin non exprimeret illud distinctè & adæquatè secundum omnes perfectiones, quas continet in se.

8. Dico secundò: Demonstrato Deo per effectus à posteriori, rectè concluditur per rationem à priori, Deum esse infinitè perfectum quoad omnes perfectiones, quæ in tota latitudine entis excogitari possunt, ut compossibiles inter se; atque adeo esse ipsum infinitum & interminatum esse secundum totam plenitudinem essendi, quem sancti pelagus totius esse appellant. Ratio autem, quæ à priori demonstratur, Deum esse talem, qualem hæcenus descripsimus, est ipsa necessitas essendi, quam demonstrant à posteriori effectus ipsi creati. Ex qua necessitate essendi sic deduco singula: Deus necessarîo est: ergo essentialiter est. Ergo nulla in Deum cadit essendi limitatio, ergo actu est tota essendi plenitudo, ergo nulla est perfectio possibilis, quæ in Deo actu non sit aut formaliter, aut eminenter: ergo est ipsum esse infinitum, & interminatum. Prima consequentia patet: quia quod necessarîo est, ab intrinsecis & ex propria natura postulat esse: quia cum sit ipse actus essendi, à nullo productus, sed à se ipso non causaliter, sed formaliter existens, se ipso essentialiter est.

9. SECUNDA probatur: quia omnis limitatio essendi est ab aliqua causa, limitante suum effectum ad tale, vel tantum esse: Deus autem nullam habet causam; ergo nullam limitationem in essendo. Maior constat: quoniam esse, ut sic, nullâ dicit limitationem: nam esse, ut esse, solum excludit non esse. Igitur quidquid concipitur ut possibile, & non involuens repugnantiam ad esse, id totum actu & formaliter reperitur in ipso esse per essentiam.

10. TERTIA consequentia elucet: nam ex quo Divinum esse non limitatur ad hoc, vel illud

Dionysius.

vel illud esse, sed est ipsum purissimum esse, continet totam plenitudinem essendi. Quam essendi plenitudinem expressit Dionysius ca. 3. de Divinis nominibus: *vbi non quoquo pacto Deus, inquit, est ens, sed simpliciter & incircumscripte, totum in se esse pariter ambiens, & praeambiens*: & Damascen. lib. 1. de Fide. ca. 12. vbi cum probasset ex omnibus nominibus, quæ Deo tribuuntur, nullum aptius, quam entis nomen, ipsius naturam exprimere, subdit: *Univerſum enim id, quod est, tanquam immensum quoddam & infinitum essentia pelagus complexu suo continet*. Quia & Deus ipse Exod. 3. hanc suam essendi plenitudinem expressit, cum interroganti Moyſi, quis esset, respondit: *Ego sum qui sum*. Is autem propriè est, cui nulla ratio entendi deest.

Exod. 3.

Chrysost.

11. QUARTA consequentia etiam constat: nam si qua perfectio possibilis esset, quæ in Deo actu non esset aut formaliter, aut eminenter: non esset in eo tota plenitudo essendi. Nam plenitudo essendi, vt Chrysostomus 2. ad Colossenses homil. 6. definit, *est quod aliud non capit*; nam quod totum est, plenitudo dicitur. Confirm. quia nulla perfectio concipi potest vt possibilis, nisi virtute primæ causæ. Ergo omnis perfectio possibilis contineri debet in prima causa, à qua omnis possibilitas essendi debet originem ducere. Ultima etiam consequentia claret: quia tale esse nullo finitur limite; nullo clauditur termino: proinde infinitum & interminatum est.

Anselmus.

Scotus.
Caietanus.

12. Pro maiore explicatione quartæ consequentiæ, duplex perfectionis genus distinguunt Theologi, alterum simpliciter simplicis; alterum ad certum genus limitatæ. Prioris generis sunt, quæ in suo conceptu obiectivo nullam inuoluunt imperfectionem; cuiusmodi sunt ratio substantiæ, vitæ, sapientiæ, & cætera huiusmodi. Quod genus perfectionis Anselm. in Monologio. c. 13. definit esse illam, *quæ in unoquoque melior est ipsa, quam non ipsa*: hoc est, vt Scotus explicat in 1. Dist. 6. q. 1. ad 1. & Caiet. de Ente & essentia. ca. 2. q. 3. quæ in vnaquaque re considerata sub ratione entis melior est ipsa, quam oppositum & impossibile ipsius: vt considerato equo, non vt equo, sed vt ente, melius esset illi intelligere, quam quævis alia perfectio huic repugnans, & impossibile: licet equo, considerato vt equo, non sit melius intelligere, quam non intelligere, quoniam intelligere destruit naturam equi: nulla autem perfectio quantumvis maxima, potest melior esse supposito, cuius est destructiva. Quod autem debeat Anselmi definitio intelligi contrariè, non autem contradictoriè, ex eo patet: quia alioqui omnis perfectio esset simpliciter simplex; cum omnis perfectio sit melior, quam contradictorium ipsius. Alio modo solet hæc perfectio describi, vt sit ea, quæ cum nulla alia maiore vel equali repugnat: vt ratio spiritus dicitur perfectio simpliciter simplex, quia cū sapientiā, quæ est perfectio maior, vel equalis, non repugnat. Contrā verò ratio corporis non dicitur perfectio simpliciter simplex,

quia pugnat cum perfectione vitæ intellectualis, quæ est perfectio maior. Posterioris generis sunt, quæ in suo conceptu obiectivo non præscindunt ab aliqua imperfectione: tales sunt omnes perfectiones creatæ vt sic: quia omnis perfectio creata vt sic, saltem inuoluit limitationem & finitudinem, quæ pugnat cum perfectione infinita & illimitata maiore.

13. Adhuc tamen duplex perfectio reperitur in creaturis; altera, quæ ex suo genere nullam inuoluit imperfectionem, vt ratio vitæ, Sapientiæ, & similia, quæ ex se considerata nullam inuoluit in suo conceptu imperfectionem, licet contracta ad vitam, & Sapientiam creatam, inuoluat finitudinem & accidentalitatem: altera, quæ ex suo genere imperfectionem importat, à qua nunquam potest præscindere: vt ratio corporis, & accidentis, quibus essentialis est imperfectio, quæ importat, & ideo non possunt ab illa præscindere. Prioris generis perfectiones sunt in Deo formaliter; quia cum nullam inuoluant imperfectionem, & cum alijs maioribus, aut equalibus non pugnent, nequeunt altiori modo in Deo contineri, quam formaliter. Posterioris verò generis continentur eminenter; quia cum imperfectionem inuoluant, & cum alijs perfectionibus maioribus pugnent, nequeunt in Deo esse formaliter, sed eminenter. Qui modus continentis perfectionis est, quia est continere illas modo nobiliori per entitatem, & perfectionem altioris ordinis, cum virtute & efficacia eas producendi: defectu cuius virtutis & efficacitatis, quæ ad eminentialem continentiam essentialiter requiritur, non dicitur angelus eminenter continere res corporeas, licet sit perfectior illis.

14. Aduertendum tamen est, in Deo non esse aliud & aliud genus perfectionis, imò neque alias & alias perfectiones propriè loquendo, quia hoc denotat distinctionem vnius perfectionis ab alia; sed esse vnam simplicissimam entitatem, quæ sine vlla distinctione in re, est omnis perfectio possibilis: quæ per ordinem ad nostrum intellectum, concipientem illam relatè ad creaturas, fundat talem diuersitatem perfectionum: cum aliquo tamen fundamento in re, propter omnimodam plenitudinem essendi.

15. Dices: quod continet omnes perfectiones possibles, nullam à se excludit: ergo non admittit distinctionem aliorum entium à se; alioqui excluderet illam perfectionem, quæ esset in alijs entibus à se distinctis. Respondi. Nullam perfectionem à se excludere, vel formaliter, vel eminenter; excludere tamen aliquas formaliter, quas tamen eminenter continet, vt sunt omnes perfectiones creatæ, vt sic. Vnde negatur consequentia: & ad prob. concedo, excludere illam perfectionem, per quā distinguitur ab alijs entibus formaliter, eandem tamen includere eminenter. Et sic rectè coheret, Deum esse omnia, & tamen distingui ab omnibus; quia est omnia eminenter, non

est omnia

est omnia formaliter: Distinguitur autem ab omnibus formaliter, non eminenter.

Anselmus.
Bernardus.
Seneca.

16. Dico 3. Deus est, quo melius excellentiusque, excogitari non potest. Est ferè omnium Sanctorum proloquium. Anselmi in Prologio c. 1. 15. & 18. Bernardi lib. 5. de Considerat. Senecæ in Præfat. librorum qq. naturalium. Fundamentum est: quia non potest excogitari melior modus essendi, quàm esse à se essentialiter, & cum tota plenitudine essendi: sed Deus est à se essentialiter, & cum tota plenitudine essendi, ut probatum est; ergo est quo melius excellentiusque excogitari non potest. Confir. quia velid, quod excogitari posset melius & excellentius, est perfectio realis, & eo ipso actu reperitur in Deo, à quo nulla perfectio realis abesse potest, & extra quem nulla realis perfectio excogitari potest: vel non est realis; & iam non est melius excellentiusque Deo; quia quod reale non non est, perfectio esse non potest: perfectio enim in aliqua realitate fundetur, oportet.

17. Ex dictis deducitur primò, Deum non solum esse Primum Principium eminentissimum in causando, quo eminentius dari vel excogitari non potest, sed etiam ultimum finem, quo ulterior fingi non potest. Fundamentum est: quoniam omne agens intellectuale, qualis est Deus, agit propter aliquem finem: at propter nullum alium finem ultimum à se distinctum agere potest Deus: igitur Deus est ultimus finis, non tantum sui, sed etiam creaturarum. Maior patet: quoniam omne agens intellectuale agit propter aliquod bonum; non enim impellitur ad operandum, nisi allectum ab aliquo bono; bonum autem & finis coincidunt. Minor etiam constat: quoniam nullum ens est melius Deo: ergo in nullo, quàm in se ipso tanquam in ultimo fine quiescere potest Deus: etenim finis ultimus est, in quo agens, tanquam in summo bono conquiescit. Quod autem Deus non solum sit ultimus finis sui, sed etiam creaturarum, probatur: quia Deus in productione creaturarum non potest alium finem ultimum intendere, quàm se ipsum: ergo non solum est finis sui, sed etiam creaturarum. Consequentia patet; quia creaturæ non possunt ad alium finem inclinare, quàm ad quem ordinantur à Creatore: nam sicut Creatoris est dare esse; ita eiusdem erit dare certam inclinationem cum esse. ergo ipse est ordinare creaturas, quas cōdit ad ultimum finem. Cum igitur probatum sit, Deum in productione creaturarum non posse alium finem ultimum intendere, quàm se ipsum, idem erit finis sui, & creaturarum. Lege Scotum in 1. dist. 2. qu. 2. §. Quantum ad secundum argumentum.

Scotus.

18. Deducitur 2. Deum esse actum purum, nulli potentia passiva admixtum: nam omnis potentia passiva includit priuationem alicuius perfectionis, quam possit habere. Deus autem actu continet omnem perfectionem intra totam latitudinem entis possibilis: ergo excludit omnem potentialitatem, cui est essentialiter subiecta creatura: quia omnis creatu-

ra est in potentia tam obiectiva ad esse, quàm subiectiva ad recipiendam aliquam perfectionem. Solus Deus essentialiter est omnis perfectio. Dixi Potentia passiva: quoniam activa, cum non sit ad perficiendum se, sed aliud à se, est enim teste Arist. 5. Met. 12. principium transmutandi aliud, in quantum aliud, actui puro non repugnat.

Aristoteles.

SECTIO II.

An natura Divina à parte rei formaliter includat omnes perfectiones attributales?

19. **N**OMINE attributi importatur quælibet perfectio absoluta, prædicabilis de Deo ad instar formæ adiacentis naturæ, quæ melior sit ipsa, quàm non ipsa. Aliqui Scotistæ attributum distinguunt à modo intrinseco: eò quod attributum superaddit formalitatem ratione saltem distinctam à natura, cui attribuitur; modus autem nullam superaddit formalitatem ratione diuersam ab eo, cuius est modus, sed solum modificat fundamentum intra eandem perfectionem, ut finitas, vel infinitas addita enti non variat illud, sed modificat intra eandem rationem entis: Sapientia verò addita substantiæ perficit illam sub diuersa ratione.

20. Ab attributi ratione excluduntur 1. relationes & origines, quæ non sunt perfectiones absolute. 2. Perfectiones importantes aliquid per modum constituentis naturam, ut esse, substantia, vita, Deitas: quia attributa debent, saltem ex modo nostro significandi & concipiendi supponere naturam, cui concipiuntur aduenire ad instar proprietatis, denominantis illam accidentaliter, ut potens, sapiens, iustus, &c. 3. Perfectiones libere, ut esse createm, prædestinantem, iustificantem: quia hæc formaliter sumpta non ponunt perfectionem in Deo, sed in re ipsa creata, prædestinata, iustificata. Vnde non sunt meliores ipse, quàm non ipsæ: Non enim melius est Deo prædestinare, quàm non prædestinare. Addit Durand. in 1. Dist. 2. quæst. 3. n. 7. attributum præse sumptum importare solam perfectionem Deo & creaturis communem: hæc autem, inquit, sunt, quæ nec in sua ratione imperfectionem includunt, nec eam excludunt: Nam, si imperfectionem includerent, Deo non convenirent; si eam excluderent, non convenirent creaturis. Vnde infinitas, æternitas, immensitas, immutabilitas, & cetera huiusmodi excluduntur à ratione attributi, quoniam non sunt Deo & creaturis communia. Sed non est, cur hanc limitationem addamus, quam nec Patres, de Divinis attributis loquentes, nec Scholastici de iisdem disputantes addunt. lege August. 15. de Trinit. c. 5. Damascen. 1. de Fide c. 4. & 12. His positis Controversia est, an essentia Divina

Durand.

August.
Damascen.

has